

MŰVÉSZ VILÁG ▼

Szerkeszti és kiadja
RUDNAI GYÖZŐ

MDCCCC
II. évfolyam
IV. negyed
Július 8-án =
= 2. szám
Ára 40 fillér

Hornyánszky Viktor
cs. és kir. ady.
könyvnyomdája
== Budapest ==

≡ MŰVÉSZVILÁG ≡

* MŰVÉSZET A KÁNIKULÁBAN

képzőművészek már mélyen alusznak nyári álmukat és alig egy-két festő, szobrász jelenik meg a rendes törzsasztal mellett. A Múcsarnok antik stílű falai között nincsen semmi élet; a palotát nyárra egész szépen kiadhatnák akár pótimaháznak is.

Ki érdeklődnék nyáron különben is a művészetek iránt? Egyáltalában van-e nálunk nyáron művészet?

Mult hét végén becsukódott valamennyi kőszínház kapuja és egy színes élclap szellemes szerkesztője ilyenkor már előadatja a «fürdőző primadonnák» című képet, a melyből pontosan megtudjuk évről-évre, hogy Gazsi Mariska Teplicen, Németh Jóska Pécelen, Kenedich pedig a Városligetben fürdőzik.

Nem tudom, az idén megjelent-e már ez az évtizedes kép, de erről minden esztendőben eszembe jut egy dolog: a mi művészeink meg vannak róla győződve, hogy a színházakat nyárra csak azért csukják be, mert a kánikulában épp oly kevésbé kellemes játszani, mint színházba járni, vagyis mivel nyáron nincs publikum.

Hát nem mondom, hogy ezek a szempontok is nem siettetik akárhányszor a színházi kapuzárást, de azért higgyék el nekem a nyaraló művésznők és művész urak, hogy a nyári hosszú vakáció nem az abszolút semmittevés, a teljes tétlenség ideje. Fájdalom, az ő művészi hivatásuk még a szünetek idejére is ró rájuk feladatot. Úgy van az már e földön, hogy a művészekről többnyire emberfölötti dolgokat várunk. Az ember megkívánja, hogy a művészen kívül, önzetlen lelkesedés, lángoló hazafiság, jóság és áldozatra való készség lakozzék. Nos hát, főképp ez utóbbi tulajdonságoknak kellene ilyen hosszú nyári vakáció idején művészeinkben megnyilatkoznia.

Ilyenkor, a kánikula idején is, a zárt fővárosi kőszínháznak legtöbb tagja értékesíti tehetségét és vidéki vendégszereplési körútra megy. Minden nagyobb vidéki város közönségének van ilyen tájt

alkalma egy-két estén a maga körében üdvözölhetni egyik vagy másik budapesti színház kitűnő művészt, kít az igazgatóságnak sikerült «néhány fellépésre megnyernie».

Ezt a szerencsét pedig épp úgy megszerezheti magának és közönségének a mezőturi, mint a kassai színházigazgató, ha a művésznőnek vagy művész úrnak bizonyos fellépti díjat biztosít és ezt az összeget még *előadás előtt* átadja neki az öltözőjében. A nyári vakációnak vidéki vendégszereplésekre való ügyes és gondos kihasználásával mostanában akárhány nagyfizetésű fővárosi színész tesz szert nem megvetendő mellékjövedelmekre. Nem is lehetne ez ellen kifogást emelni, ha ez a vidéki vendégjárás nem fajult volna egész közönséges üzleti ügygyé.

2

Pedig a vidéki vendégszereplésekre első sorban a művészi ambíciónak és hazafias lelkesedésnek kellene indítania művészeinket és csak azután volna helye az anyagi tekinteteknek.

Tudom azt, hogy azon színésznek, a ki az egész esztendőn át az ország első színpadán aratja diadalait, nem az a leghőbb vágya, hogy tehetségét az árokszállási intelligencia is elismerje, de viszont neki magának is éreznie kellene azt a hivatást, a melyet tehetsége ráró, neki magának, mint a művészet felkent papjának kell éppen a művészetért önkéntes áldozatokat is hoznia. A vidék sok részén, a hol még nem vert gyökeret a szépért és nemesért való lelkesedés, az ő közvetlenül ható művészetük csodákat művelhetne. Ott, a hol szegény nyomorral küzdő társulatok nem tudják megtörni a publikum közönyét és a kasszába a mindennapi kenyérré való sem folyik be, a hol nemzetiségi okokból nagyfontosságú a magyar színi előadások fentartása, ott jelenjék meg néha, szívében a lángoló hazaszeretettel és önzetlen lelkesedéssel egy magyar művész. Áldozzanak fel olykor egy-egy estét a nyomorgó vidéki, missziót teljesítő kartársak felsegélyezésére, a művészet népszerűsítésére és a magyarságért való küzdelemre.

Természetes dolog, hogy a nyári vakáció első sorban üdülésnek van szánva, de legalább azok, a kik évközben úgy sem erőltetik meg magukat túlságosan, s a kik jó pénzért szívesen áldoznak fel egy-egy napot a pihenésből, azok mutassák meg, hogy ők nem kufárok, hanem szívben, lélekben egyaránt művészek.

Magam voltam tanuja annak, hogy egy fővárosi színház előkelő tagja nem akart a színpadra lépni, mert a szegény küzködő vidéki direktor, a ki a vendégszerepléstől anyagi sikert várt, annyit sem tudott bevenni a mérsékeltlen felemelt helyárakból, hogy a budapesti művész elég magas igényeit kielégíthesse.

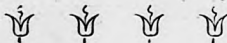
Miért nem jut eszébe néhány kiválóbb művésznak, hogy olyankor, mikor sok a szabad idő, hazafias dolog volna néhány magyar előadást tartani egyik-másik ekszponáltabb nemzetiségi vidéken. A művészet csodás ereje talán le tudná fegyverezni a magyarság annyi ellenségét és bizalmat s erőt tudna önteni csüggedő híveibe.

Felsőmagyarország, a szerb, oláh és szász nemzetiségek-lakta vidéken ne csak a törvények rideg parancsszavával, hanem a művészetek meleg csodaerejével is igyekezzünk magyarosítani.

Kánikulában, a mikor bezárulnak a kőszínházak kapui, a fővárosi színpadokba és a vidék nagy, magyar városaiba tódul vendégszereplésre a színésznép.

Ne úgy, művésznők és művész urak, a kikhez az ország szeretete, tisztelete és reménysége fűződik! Ne csináljunk tisztára seftet a nyári vakációból, hanem hadd legyen valami haszna a kánikulából a magyarságnak, a hazának és a művészetnek magának is!

Illés H. Zsigmond.

MAJLIS
ZSIGMOND
KÁJ

NAGEL ==
ZSIGMOND
== Rajz

≡ BOLONDOS TÖRTÉNET * IRTA MURAI KÁROLY ≡

Sándor gróf a kaszinóban felejtette magát s késő reggelig kártyázott. Az izgatottság, a mi a játékkal jár, a sok szivar, valamint a közbe-közbe fogyasztott pezsgő és konyak főfájást okozott neki. Nagy, vörös arca olyan volt, mint a lenyugvó nap, erei kidagadtak s holmi gutaütés kerülgette. Így történt, hogy a nagyszemű főúr az álmatlan éjszaka után nem mert aludni. A doktor ugyanis azt a tanácsot adta, hogy mikor fölizgatott állapotban van s a fejében lüktetéseket érez, a világ minden kincséért se hajtsa a fejét álomra, mert olyan gutaütést kap, mint annak a rendje.

Sándor grófnak, mikor a kaszinót elhagyta, eszébe jutott ez az orvosi tanács s így gondolkozott: Valóban ostobaság volna, ha ágyba bujnék s ilyen hamar, már ebben a korban befejezném pályafutásomat. Ah, mennyi kellemes órának kell még a gyönyörét élveznem, száz és százféle változatban.

És a helyett, hogy nyugodni tért volna, sétára indult. A levegő tiszta, hűvös volt s égő agyának az a frissesség igen jól esett. Megjárta a városligetet, a mely már eléggé élénk volt, bebarangolt egy csomó utcát, a hol a forgalom immár megkezdődött s izgatottsága mulni kezdett, úgy a hogy a nyugalomra is gondolhatott.

Már-már a palotája felé vette útját, mikor feltűnt neki, hogy a házak egyrészt fellobogózták s hogy a mellette elsuhanó alakok egyrésze ünnepi ruhát öltött s hogy azok egy irányban haladnak valami cél felé.

— Mi az ördög történhetik ebben a városban? kérdezte magában, a nélkül, hogy feleletet tudott volna adni. Az érdeklődése e közben növekedni kezdett benne s egy öreg

embert, a ki fekete ruhában s valami jelvényrel a gomblyukában szemben ment vele, megszólított.

Az idős férfi, a ki tiszt és komoly iparos volt, tisztesség-tudóan megemelte a kalapját s a mint nem kis meglepetéssel nézett az előkelő úrra, elmondta, hogy néhány hősnek, néhány honvédnek az emlékét ünneplik. Olyan hősök emlékének áldoznak hazafiúi kegyelettel, a kik a függetlenségi harcban mártírhálált haltak s a kik mindenkor magasztos példák lesznek a utódok előtt.

Sándor gróf akaratlanul is megfintorította az orrát s miután a fejével köszönetet biccentett, odább ment, beszélve magában.

— Ezer a szerencsém, hogy az ünneplők közé nem vetődtem. Na, annyi bizonyos, hogy átkozottul megjártam volna, ha észrevesznek, az ujságba kerülök. Mit gondoltak volna az udvarnál, a melynek kegyét élvezem? Mit szólt volna a családom s dúsgazdag nagybátyám, a ki ennek a rebellis népnek minden ilyes ünnepét gyűlölettel nézi? Pokoli módon kompromittáltam volna magam révén ennek a rongyos csöcseléknek.

És mert arról győződött meg, hogy útja az ünnepély színtere felé vezetett s a népárba került, hirtelen irányt változtatott, miközben arra gondolt, hogy az ilyen s e fajta tüntetéseket a rendőrséggel kellene szétveretni, még pedig olyan erősen, hogy hasonló dolgoktól mindenkinek elmenjen a kedve.

Ilyféle gondolatok és érzelmek között egyszer csak egy leányon akadt meg a tekintete. Egy leányon, a ki apró pipiske lépésekkel szemben ment vele. Fiatal, sugár, csudá-

latos módon szép leány volt az, a ki csupa frisségből állt s a kinél bájosabbat még sohasem látott.

Szemei villámlani kezdtek s szívében melegség áradt szét, mikor elhaladni látta maga előtt a legbájosabb tavaszt. Megfordult, utána nézett, azután pedig követni kezdte. Ellenállhatatlan vágyat érzett a leány bírása iránt s a mint utána loholt, nem győzte eléggé nézni apró lábcskáját, gyermeketeg alakját s azt a kellemes édes ringást, a mely menése folytán támadt.

És a mint követte és a mint gyönyörködve nézte, maga elé képzelte izzó piros arccal, abban a helyzetben, a mint ő átölelve tartja majd és csókokkal árasztja el. A mint az övé lesz teljesen. Ártatlanságával, támadó lángolásával és minden szenvedélyével.

E képek alkotása között, e vágyak rajzása közepette, fölindulása hevében folyton és folyton ment a varróleány után. Utcákon át, tereken át, fáradhatlanul, azzal az elhatározással, hogy mindaddig követi, a míg lakását, nevét meg nem tudja s a míg helyzetével meg nem ismerkedik. Keresztülvágott az embercsoportokon s képes lett volna leütni azt, a ki útjába áll s attól az édes tereméstől elválasztja.

És ment, addig ment, közvetlen közelből követve a lányt, a míg egyszer csak valóságos néparadatban találta magát. Zászlókat lengető, éljenző s himnuszt éneklő áradat között.

Sándor gróf, bármennyire elfoglalta is a varróleány, mihamar megértette, hogy hova került. Hogy ott van, a hova éppen nem akart jutni, mert irtózott ettől a rebellis ünnepélytől. Hogy fürgetegébe jutott a lázadni kész, vad tömegnek, a mely a főnálló rendet nem túlságosan respektálja.

Az első pillanatban arra gondolt, hogy futva menekül, ha mindjárt erőszak árán is. Ám nem távozott még sem, mert az a bájos teremés is vonzotta és mert az is ott maradt. Így hát megelégedett azzal, hogy kabátja gallérját füléig föltűrte, kalapját pedig szemére húzta, abban a reményben, hogy föl nem ismerik. Alig gondolt azonban erre, mikor erős, hatalmas hang hallatszott föl:

— Éljen Sándor gróf!

Erre a kiáltásra futni akart, arra is készen már, hogy elhagyja a leányt, de hát későn volt. Hirtelen közrekapták, vállukra emelték s a főhely felé vitték, lelkesen éljenezve. Mikorra az emelvényhez értek vele, már mindenki tudta, hogy ki ő és hogy kit éljeneznek.

Nagy, szinte elképzelhetlen volt a nép öröme, hogy a legelső mágnes családok egyikének híres tagja ezen a

hazafias ünnepélyen minden külön meghívás nélkül megjelent. Egy gazdag, nagynevű gróf, a ki tartalékos tiszt, a ki az udvarnál otthon érzi magát s a kit a bécsi körök is tiszteletben tartanak: íme ott van. Megjelenésével megszégyeníti a kormányt, a mágnesvilágot s fennen hirdeti, hogy magyarnak, hazafinak kell lennie.

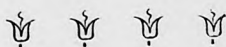
Az éljenzés vihara alig akart megszűnni s a míg ez tartott, addig Sándor grófot az emelvény legelső díszhelyére ültették, mintha csak oda várták volna. A mint pedig ott ült, a méregtől pulykavörösre vált s minden savanyú alakok között a legsavanyúbb volt. Később kissé magához tért, mert az a nagy és lelkes éljenzés végső eredményében mégis jó hatással volt rá.

Lusta vérét fölzavarta, idegei bizseregni kezdtek s az alkalmi beszédek hatása alatt jobbjézése is ébredni kezdett. Annyira hatott rá az ünnepély, hogy mikor végső aktushoz érték, föláll s födetlen fővel énekelni kezdte a himnuszt, mintegy megrészegedve az ünnepeltetéstől s a dicsőségtől.

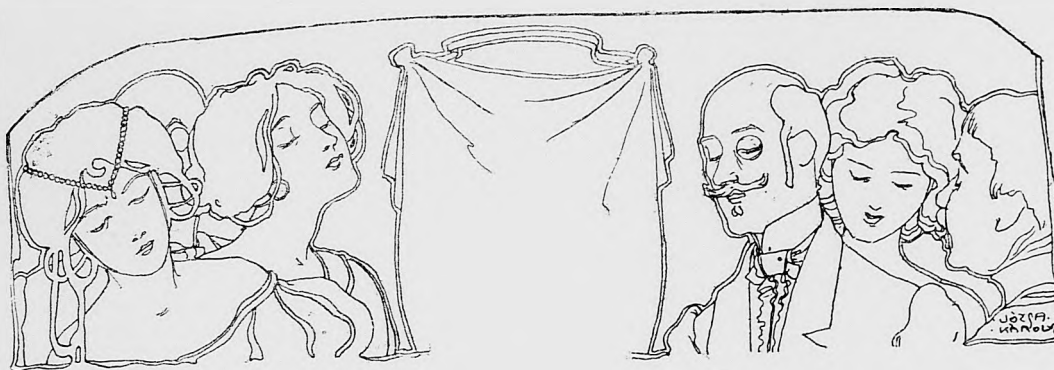
A másnap megjelenő lapok a gróf váratlan szereplésével foglalkoztak és vezércikkekben magasztalták a főfősnök tartott mágnesét, a kinek nagy és nemes szíve a hazáért dobog. Dicsérték a bátrát, a hőst, a ki rokonainak, hasonfajtáinak s Bécsnek is meg merte mutatni, hogy a vértanúk emlékéit ünnepelni minden magyar embernek szent kötelessége. De különösen kötelessége egy olyan nagynevű főúrnak, mint ő, a kinek már születésénél fogva is tartozásai vannak a nemzettel szemben.

Így történt, hogy két-három nap alatt Sándor gróf országos híre és népszerűsége tett szert. Arcképét árulni kezdték, vásárolták, rá mába foglalták s a szobák falaira függesztették. A kaszinóban is egész fejjel nőtt s csodálkozással tekintettek rá, pláne mikor kitudódott, hogy Bécsben nyájasan fogadták, mint olyan ember, a kinek egy egész ország áll a háta mögött s a ki a nép szívéhez van növe. És hangok merültek föl, komoly, előkelő helyről jövők, a melyek nyiltan hirdették, hogy Sándor grófé a jövő. Hogy nagy boldogság vár az országra akkor, a mikor ez a nagy és nemes alak fog a kormány élére kerülni. Nagy bölcseségével s kifogástalan hazafiságával intézve a haza sorsát.

... A kis, a gyönyörűséges varróleány pedig egyedül ment haza. Ünneplő ruhácskáját levetette, a varrógép mellé ült és nem gondolt arra s nem is álmodott arról, hogy ő volt az, a ki nagy, nemesen érző hazafit adott az országnak, megcsinálván egy mágnes politikai pályafutását, szatirájául a világnak s az embereknek.

== AZ ÉLET MINT SZINPAD * IRTA KAMPIS EDE ==

Hogyan kezdjem?
Mert hiába, legtöbbször minden ettől függ.

Hány szép eszme nem valósult már meg a miatt, mert az, a kiben megfogant, nem ott kezdte, a hol kellett volna, — és hány szerelmi vallomás esett már a kutba azért, mert a heves ifjú hasztalan kereste az első szót.

Szép fiatal özvegynek udvarolt egy barátom és egyszer azzal az erős elhatározással kereste fel, hogy nyilatkozni fog. A dolog olyan balul ütött ki, hogy kétségbeesésében kalap nélkül készült elrohanni. Mikor észrevette, új bátorságot öntött belé az a gondolat, hogy visszatérhet és újra kezdheti. Vissza is ment, de mikor másodszer állott szemben a bájos asszonykával, megint csak ennyit tudott hebegni.

— Bocsánat, itt felejtettem a kalapomat.

A kezdet nehézségeit a legkeservesebben az író szenvedti meg. Az első sor több gondot okoz neki, mint az egész munka. Ha nem sikerül neki mindjárt az elején lekötni a figyelmet, akkor könnyen kárba veszhet az egész mű. Egyik széles bevezetésben igyekszik hangulatot kelteni; a másik inkább valami izgatónak állít az előtérbe. Ha a hős mindjárt az első lapon búcsúlevelet ír és megtölti a pisztolyát, akkor ugyancsak higgadt olvasó legyen, a ki nem kíváncsi rá, hogy ugyan mi vihette ennyire azt a szegény embert.

Van olyan is, a ki egyszerűen a végén kezdi és csak azután mondja el az előzményeket.

Nem tudom, nem lesz-e legjobb, ha én is így teszek.

Valamennyi szórakozás között mért hat reánk legerősebben a szinpad?

Bizonyára azért, mert mi is mindnyájan *született komédiások* vagyunk.

Mindegyikünknek kijut a szerepe, melyet jól-rosszul eljatszunk — a bölcsőtől a sírig.

Vagy mégsem. A bölcsőt csak a közkeletű frázis ellenállhatatlan ereje csempészte a tollamba.

A bölcsőben kapálódzó csecsemő még nem tagja annak az óriási szintársulatnak, melyet emberi társadalomnak nevezünk. Az ő egyénisége egészen beleolvadt abba az öntudatlan kíváncsiságba, mely tágra nyílt, nedves szemeiből bámul bele a világba.

De alig telik el egy év, az apróság tötyögni kezd és egy szép napon, mikor bömbölő haragját már sehogysem tudjuk lecsendesíteni, a mamának az az ötlete támad, hogy rá adja az új ruháskáját, oda tartja a tükör elé, mindnyájan körülveszszük és hangos kifejezést adunk a csodálatunknak.

— Jaj de csecse baba, jaj de csecse!

A kicsike végig nézi magát, apró kacsóival megsimítja a ruhát, aztán enni való illegetéssel tipeg végig a szobán.

Megkezdődött a komédia.

Beléoltottuk azt a tudatot, hogy nem is annyira ő nézi a világot, mint inkább a világ nézi őt és ez a tudat nem is vész ki belőle többé; sőt napról-napra jobban beletanul abba a szerepbe, melyben mi felnőttek már teljes rutinnal mozgunk.

A bizalmas otthon az öltöző, — az utca, a nyilvánosság, vagy a mint mondani szoktuk: «a világ» — a színpad.

Mindazt, a mit teszünk, vagy mondunk, nem a szerint mérlegeljük, hogy mennyi benne az igazság, hanem a szerint, hogy mit mond hozzá a világ.

Ez ellen hiába is védekeznénk, mert uralkodik rajtunk és akarva nem akarva: egész életünk abban a törekvésben merül ki, hogy tetszést arassunk a világ előtt. És minthogy mindnyájan játszunk, így minden ember egy személyben színész is, meg közönség is. Színész, a ki akaratlan szolgája a közönségnek és közönség, a mely irgalom nélkül lehurrogja, sőt gyakran meggyilkolja azt, a ki szuverén ízlésével szembe szállani merészkedik.

Mielőtt ezt a gondolatot tovább fűzném, állapodjunk meg egy pillanatra.

Már az elemi iskola óta ismerjük azt a szépen megfogalmazott tantételt, a mely úgy szól, hogy: «az ember társas lény».

Ezt igaznak kell vallanunk, mert látjuk, hogy társaságában élünk; de ha kissé mélyebben pillantunk bele az emberi természetbe, arra az eredményre kell jutnunk, hogy ebben a sokadalomban mégis minden ember egyedül van, olyanformán, hogy az egyik oldalon áll ő, és a másikon, vele szemközt, a többiek. És minden emberben ott lappang az a hajlandóság, hogy valamennyi között ő legyen az első, a legerősebb, a leghatalmasabb és hogy a világnak ő legyen egyedüli, föltétlen ura.

Az ősemlék — valamikor régen — meg is próbálta, hogy ezt az uralmat magának megszerezze. De mivel mindnyájan ezt akarták, ebből olyan csinos verekedés támadt, a mely nem ért véget mindaddig, a míg az ember be nem látta, hogy legjobb lesz a többiekkel megalkudni, mert különben azt is elveszik tőle, a mije van.

Igy keletkezett az emberiség társas szervezke-

dése, a jog, a törvény, a társadalmi rend. Minden egyes ember fölládozott valamit az ő korlátlan szabadságából, hogy a megmaradó részt biztosítsa a többiek erőszakossága ellen. Nem nyújtja ki kezét a másé után, nem azért, mintha bírni sem szeretné, hanem azért mert tudja, hogy ezzel maga ellen lázítaná a társadalmat és a saját lelkiismeretét is, a mely nem egyéb, mint a közfelfogás megrögzítése az egyénben.

A civilizáció haladásával a társadalmi korlátok megszorodtak és ma már nemcsak attól tartózkodunk, a mi másnak a jogát sérti, hanem attól is, a mi mások ízlésével ellenkezik. Ez az ízlés az egyes társadalmi rétegekben a szellemi és erkölcsi diszpozíciók azonossága folytán közízléssé, közvéleménnyé alakult, mely csak úgy kötelez bennünket, sőt talán még jobban, mint az írott törvény parancsai.

És alkalmazkodunk hozzá, mivel tudjuk, hogy ezzel saját érdekeinket mozdítjuk elő? Kedvében járunk az ezerfejú zsarnoknak, hol egy kis hizelkedéssel, hol egy kis látszólagos meghunyászkodással. Beszélünk az ő szája íze szerint, vagy hallgatunk; a mikor ez jobban esik neki. A kinek tetszünk, azt félig-meddig legyőztük és ha ügyesek vagyunk, észrevétlenül olyan apró előnyökhöz jutunk, melyeket erőszakkal sohasem vívtunk volna ki.

Ezek után térjünk vissza a színpadra. Ismeretes, hogy a színpadi hatásnak egyik jelentékeny tényezője: a külső megjelenés.

Nos, ez a kellék az élet színpadán is jogaihoz jutott, még pedig erősen. Egyformán érvényesül ez az egész vonalon: az őserdő felvad emberétől egész a koronaherceg-utcai divathölgyekig és a körülöttük csoszogó arany ifjúságig.

Innen az az óriási jelentőség, melyre az emberiség történetében — a ruha emelkedett.

Nem is tudok hirtelen fogalmat, mely annyira túltengett volna, mint a ruházkodásé, hiszen már századokkal ezelőtt odáig jutott a társadalom, hogy a ruhával összetévesztette az embert. És a minthogy a nyilvánosság előtt már el sem tudjuk képzelni az embert ruha nélkül, olyan könnyen nyugszunk bele abba, hogy némelyik ember ne legyen egyéb, mint saját ruhájának tölteléke.

A ruházkodás szabályaiból ma már vaskos törvénykönyveket lehetne összeállítani.

Ezek a szabályok kétfélék. Olyanok, a melyek állandóak, és olyanok, a melyek időnkint változnak.

Az állandó szabályok közé sorolom azokat, a melyek a ruházat egyes nemeit bizonyos társadalmi állásokhoz kötik. Megköveteljük, hogy az ember társadalmi állását, sőt a foglalkozását is már a ruházatáról fölismerjük. Más-más ruhát visel a nő, a férfi, mást a pap, a katona, a művelt ember és a paraszt. A mit az egyiknél természetesen tartunk, az a másiknál visszásan hat és viszont. A milyen furcsa volna egy püspök huszárdolmányban, épp olyan lehetetlen figura volna az a dandy, a ki dekolletált női toiletteben jelennék meg a bálban.

Mindnyájan ismerjük és szeretjük ezt a királyi hercegünket, a ki nagy megbotránkozást okozott egyszer az udvarnál azért, mert bő gatyában, borjúszájú inggel mert mutatkozni a nyilvánosság előtt.

Az öreg Kremingerről, a boldog emlékezetű szeged-alsóvárosi prépost-plébánosról, beszélnek a következő esetet.

Egyszer megjelent nála egy gazdag szegedi civis, hogy bejelentse a felesége halálát. Szép temetést akart az élete párjának. Ne úgy vigyék ki, mint a szegény népet szokás. És ne valami ugrifüles káplán kísérje, hanem maga a prépost, még pedig a legszebb ruhájában, püspöksüveggel a fején és pásztorbottal a kezében.

Az öreg Kreminger ráhagyta, hogy nagyon derék dolog, meg is lesz, úgy, a mint kívánja.

Végül kérdi a gazda, hogy: mit kóstál.

A prépost azt feleli, hogy: száz forint.

A paraszt kissé huzakodik, megvakarja a fületét és alkudozni kezd.

– Száz forint! Mégis sok lesz talán. Nem tehetné meg olcsóbban!

Erre a prépost dühbe jön és így förmed rá a parasztra.

– Sok a száz forint? Hát aztán kend, Miklós bá, azzal a tarka köpönyeggel a hátán, meg azzal a tátott szájú süveggel a fején végig menne kend a szegedi fő-utcán?

– Nem én, ezer pengőért sem.

– No lássa én megteszem százért.

A paraszt olyasmit dünnyögött, hogy: az Isten uc'cse, igaza van, és fizetett.

Az a tudat, hogy külső megjelenésünk hatásával számolnunk kell, annyira belénk fészkelte magát, hogy nem tudunk tőle szabadulni.

A legszerényebb, a leghívebb asszonyka is, a ki igazán nem akar tetszeni senki másnak, csak a saját urának, mikor az utcára megy, mégis úgy neki készülődik, mintha hódító útra menne. Gondosan eltüntet minden apró fogyatkozást, a mit pedig a férje nagyon jól ismer, és még gondosabban kiemeli azokat az előnyöket, melyekhez tulajdonképen csakis a férjének volna joga.

Ismerek egy agglegényt, a ki halálosan gyűlöli a nőket, a férfiakat meg éppen. Megveti a világot és átkozza végzetét, hogy embernek született. Hanem azért valahányszor elhagyja a lakását, sohasem mulasztja el, hogy legalább tizenöt percre fel ne kösse a bajuszát.

És mit mondjak azokról a büszke arisztokrata hölgyekről, a kik úgy járnak köztünk, mintha meg se látnának, de ez nem gátolja őket abban, hogy drága párisi kosztümöket ne öltsenek – a mi gyönyörűségünkre. S a fényes hintók, a cifra ruhás lakájok vajjon nem arra valók-e, hogy a többi hasonlókkal minél sikeresebben versenyezzenek a megvetett csőcselék tetszéseért?

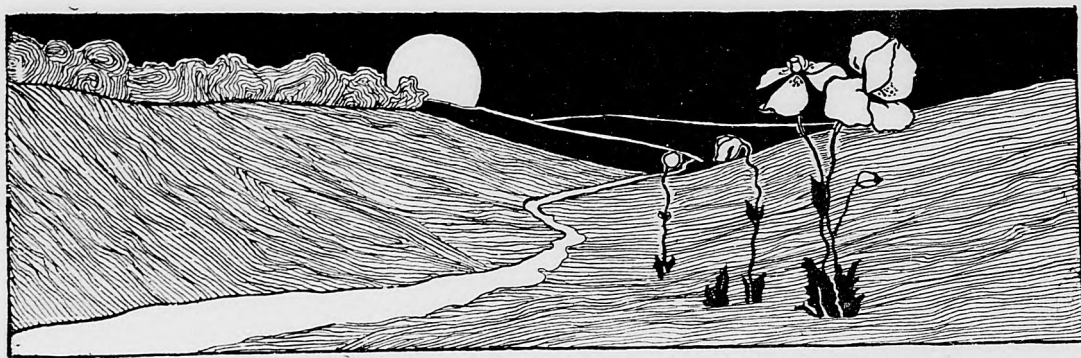
Ám a társadalmi kényszer nem elégszik meg azzal, hogy bizonyos osztályok számára külön viseletet határoz meg. Még ugyanabban a viseletben is fokozatokat és különbségeket ismer, melyeket szintén a legszigorúbban be kell tartanunk.

Tehát: nem gyászolhatunk rózsaszínben; nem látogathatunk szürkében. A menyasszony nem járulhat fekete fátyollal az oltár elé és a Nemzeti Színház földszintjéről kinéznek azt az urat, a ki sárga kabátban mer megjelenni a premiéren.

(Folyt. köv.)

≡≡≡ JERUZSALEM ELŐTT * PALESZTINAI UTIRAJZ ≡≡≡

Feljött a nap. — Az út kövesedik. — Kapaszkodók, ereszkedők. — Sasokat szülő ormok. — Se fű, se virág. — Se madár, se bogár. — Szagatott kősziklák. — Koldus tenyészet. — Sziklába tört erkély. — Jeruzsálem első megpillantása. — Szíjj és kötelék oldása — Vágyva csapong a szem. — Bakhsisért hevülök. — Ide vágyás. — Damaskusi kapunál. — Bouillon Gottfried is itt volt. — Meglassult léptek, elernyedtt idegek. — Megtört az álmoság. — Jeruzsálem látásának határa. — A benyomások alól nem szabadultam. — Az emberiség történetének legfényesebb határköve.

Nappalodik. Megszűnt a szemmeresztés, bortorkázás, mikor az Isten szeme, a nap, világosságot küldött le. Az éj leple teljesen elvonult a vidékről. Láttuk, mennyire megőszült bajuszunk, hajunk, szakállunk egy éj alatt — portól.

Tűzszínű sugarakat lövel magából a felbukkanó tűzgolyó s rózsaszínnel, zöldes-kékes színnel, narancs-színnel vonja be a halmokat, vadul csorba gerinceket. Kibontakoznak teljesen a hegyformák.

Nagyon örültünk a nap sugár gyermekeinek a meleg csókján, mert átjárt a hideg. Derekasán, jobban mondva derekastul megmerevedtünk. Még a kalap-fátyolt is övnek vette sok, szorítván a szellős ruhát magához.

A málhás kocsikhoz könnyebben férve, az összecsimbókozódott szíjjakból oldoztuk ki minden öltönydarabunkat, magunkra rántottuk. Kár, hogy kevés volt a készenlében ezekből. A hölgyek ágyszövetű rajtukvalójuk még kevésbé vált be.

Az út egyre jobban kövesedik, kiélt, csupasz, letarolt vörös föld. Kivesz a zöld. Tüskés, száraz a növényzet.

Kezem a fékszáron pihen; szabadjára eresztem a lovamat, válogassa az utat. Üresek a fecsegések; közepes szórakozást nyújtanak, az eszmétlen eszmecserék. Összevergődünk meg szétválunk, kinek milyen hordképességgel bír a lova.

Rongyosak a szemköztös falvak, melyek nem a hegylejtőn omladékok közelében, vagy a völgyben rejtve, hanem többnyire a hegytetőn, szerte-hintett szikladarabok között tarkálnak. Az ég kék kárpítja emelkedik fölöttünk. Csak a história jár erre.

A sziklás hegyeket mély völgyek szagatják. Hepe-hupás az egész táj, melyen az árnyék nem váltakozik napfénynyel. Fanyomorékok, lézengő tövisbokrok, gazkórók, a mulandóság sivár vézna-sága. Ezek mellett kígyózik el sarat nem ismerő útunk.

Nehézkes kapaszkodók — ostorcsattintással. Kocogtató ereszkedők — fékkötéssel. Elterülő dombtetők — nyugalommal. Elszórtabban meredeznek a sziklacsúcsok. Fölverjük az embertelen magány csendjét.

Erdő, enyhét nem adja. Helylyel-közzel se fű, se virág, nesztelenek a sziklák. Es ha egy-egy fa az út mellé téved is, merő tönk az, torzképe a rendes fának. A természet kínjában alkotta. A kora ősz már sáptgatja szerénykedő, apró leveleit. Nem lehet ezt a földet vájni ásóval, szántani ekével. Sziklavadon, sziklapiramisok. A szirtes kőhegyek méhéből nem fakad se folyó, se forrás. Pedig itt valamikor erdők rengetege csatolta bú-bájjal magához az embert. Most az odvas ormok, melyeket az égi tűz és levegő megporhanyítottak, csak sasokat szülnék. Más madár arra fészket nem rakosgat.

A természetes kőhidakon levél nem zörren, bozót nem csörren, madár nem szökdécsel, nem robban fel, sem pajtással, sem párral, egymagában, eltévelyegve sem. Még bogár sem cirpel. Madárnak, bogárnak buvóhely sincs itt. Rejtett csalit árnya még kevésbé. A hol ilyen koldús a tenyészet, csoportosan lengő madarat hiába keres a szem.

Mérhetetlen csenddel, a temető némaságával van bevonva a Jeruzsálem közeléig terjedő egész tájék, melyen a komorság elnyújtózva fekszik. Mit keressen itt az emlékezet? ezen a dantei elkárhozott földön, mely facsarja a szívünket. Lovaink dobaja, a kocsik csikorgása, recscsenése, messzire hallatszik el a némaságban. Pedig milyen sokatigérően kezdődött Jaffánál ez az út, s lőn belőle iskolája a jó türelemnek, meglohasztása annyi sok szép reménynek!

Benne vagyunk a görbe országban. Meredek útainak nekivágunk. Évadján a szél, ezeken a magaslatokon fütyül, fokozódik viharra. Az idő foga által szétszagotott kősziklák foglalkoztatják a képzeletet. A sok idő ezeket is mállasztja. Hirtelen lejtővel, gulát képez némelyik hegy.

Az út is elfogyván, úttalan lesz a hegyvidék. Elhagyott ez a hely, kihál az emberi élet, a légmadarainak, mélység férgeinek nyoma sincs. Egyetlen fűszálnak sem jut termő rög.

Áthévülő bazalt sziklák, hegyoszlopok, vakító mészkőtömbök, emelik az égnek tömegüket. Megfélemlítők, de nem fenségesek. A virág egyiket sem állja, az ember egyiket sem járja, csak a kóborló hegyi sas érinti a szárnyával, a világkínokban, természet forrongásában összeszagotott gerinceket, melyeken emberi kéz sohasem tört ösvényt. Csak a mese bujkálhat erre.

Előttünk, utánunk mereven nyújtott nyakkal vonják a lovak a nyikorgó kocsikat. Recseg a kő a kerék alatt, hol meg nagyot rándítanak rajta a rögök. A megcsapdosott lovak felnyihognak a fáradságtól, testük meg-megráng időnként. Az arabadsiak szuszakolva ballagnak az arabák mellett fölfelé. Lépteik donognak, erük kidagad a homlokukon. Bízattják nógatják a kitartó, de fáradt állatokat, előbb szépszóval, azután megazrgatják a sok görcsű ostorral. Szívesen leszáll a kocsiban ülő is, ziháló mellel támolyog. Vonva-tolva, mégis csak előre halad a kocsi. Kőrishogár nem húz fel olyan hólyagot, a milyent kapott a lábán némelyikünk.

A nap mind magasabba emelkedik. A por mindforróbb lesz, de hűvös víz sehol sem.

Egy földhajlason emelkedőre jutunk, türelmünk fogytán, mikor a természet elhallgatott egészen és meredtségben kövesedett a föld.

Sziklába tört erkélyről, szabadon siklik a tekintetünk alant. Az öröm lázának a remegésével gyülekeznek már az útársak, tüzes lovasok. Egyiket jobban kergette a vágy, mint a másikat. Jallah. Előre.

Megfosztottuk a vadont néma csendjétől. Felhangzik a sivó vidék egy merész kanyarulatánál a lakatlan vidéken még örvendetesebben, a jaffai konzulátusi dragomán ajkáról: Látszik már Haggiapolis! Hierosolyma! Jerusalajim! Jeruzsálem, a Szentváros, látszik már.

Eljutottunk a nagy pillanathoz. A zaj megered. Megdöbbenő szívvel mind a hányan oda koccunk, vágatunk, a kopár hegy kiszögellő, alacsony sziklabordájára, a honnét a Jeruzsálem szó felhangzott. Megpillantottuk a szemhatár peremén.

Mohó szemmel néztük e bűvös képet, a megvalósulás panorámát.

Mily látomás!

Az érzékek megélnékülnek. Az öreg szív nem maradt fásult, az ifjú arcokon kigyúlt a tűz. Vezetőinket száz kérdéssel öntjük el. Vágy fogja el az embereket.

Engem így nem zaklatott vágy, sem Róma, sem Nápoly, sem Konstantinápoly megpillantásakor. Az Északi-fok és a Matapan-fok, Európa legdélibb sziklahomloka is hidegen hagyott ehhez képest.

Megdöbben ten állok. Eddig még nem látott ujság eredetiségével hat reám a Szentváros.

Félre tolja a dragomán csíkos, teveszór-köpőnyegét, hogy jobban mutathasson. Mutatott is mind a két karjával; feszültségben tart.

Következik erre még nagyobb podgyász-fel-turkálás. A szíjját és köteléket oldogattuk az útládán, böröndökön. Öblös táskák kitért szájából előbújnak a látcsövek, látképek és a térképek. Mindnek van most kelete. Ha annyi szemünk is volna, mint Argusnak, az sem volna elég most nekünk, észak embereinek.

Vágyva csapong a szem. Némelyünk lélekzetfojtva, kerek, tágra nyitott szemmel, kábultan, me-rengve nézte Jeruzsálemet; belebámulva a távolba, állát is leejtette s majd elnyelte a várost távolból.

Jeruzsálem felé utazást, erősen vonzottak a multak vallásos emlékei, a Szentváros, mely több századon volt a világtörténelem központja.

A hőség erősen emelkedett. Rikácsoló keselyűk minduntalan röppennek el fölöttünk. Az odúkból törnek elő prédára. Magasabban lebegnek a sasok.

A bakhsisért hevülő és a bakhsisért mindig szolgálati készenlétben álló, zsebleső vezetők, málhahordók és baromhajcsárok, szamarat ösz-tökélő, a széllel versenyt futó arab gyerekek, minden alkalmat a hajánál ragadva meg, szünetlenül abban fáradoznak, hogy valamit kijárjanak.

Különböző, de mégis torokhangon, száraz egy-másutánban sorolják fel a nevezetesebb helyeket. Mondják, hogy az, a falakon kívül álló, eródszerű, nagy, ott, az az orosz telep; templom, kórház, sokszobás zárandokház. Épületszörnyeteg, de az ötkúpolás templom valóban jól fest.

Mindaddig élénk volt a magyarázat, a míg a bakhsisért viszkető kezük visszahuzódott.

A leghosszabbra csavarom ki a messzelátómat s pihentetőül megállok.

Az egymásra szakadó kérdésekre megtudjuk, hogy az ott, avval az impozáns kupolával, az a szép Szikladom. Errébb van a Sion hegye, rajta a Dávid tornya. Északabbra a szent sir nagyto-tondás temploma. Amaz pedig, mindnek a mögötte, az az Olajfák hegye, a város hátvédjeképen. Alatta a Jozafátvölgy és a Gethszemáne kert.

Napkelet sugarában fürdik a város, a tájék. Újjongó szívem csupa öröm volt. Kinyújtott nyak-kal, bólogató fővel ügyeltünk a vezetők minden mondására.

Hullámszerű a hegyvidék. Jeruzsálem a hegy

mögül, hol kibukkan, hol meg elbukik a hegy mögé.

A fölött, a mit láttam, gondolkodom s el sem hagy a gondolat, sok emlék száguld át a fejemen. Ugy tűnik fel még azután is, mintha csak egy szép álmképet láttam volna; alig bírtam elhíttetni önmagammal, hogy láttam Jeruzsálemet.

Vágytam, iparkodtam ide eljutni, hova a lelkem előre szárnyalt. Valóban szárnya nőtt a vágyaim-nak, mely vitt a hegyen völgyön keresztül.

Hosszú távlatok mentén most itt vagyok nagyon közel.

Végre gyalogszerre jutva, lábat megrogyasztó út után, tapogva, verejtékesen elévergődtünk sokadmagammal a falakig, úgy reggeli nyolc órakor, lábat megrogyasztó út után.

Elértem nagysokára a világ csodavárosának Damaskusi kapujához, a mely a város bejárata északról. Öreg kapu. Megsötétült minden köve. Szolimán szultán építette terméskőből a XVI. szá-zadban. A rajta levő díszoszlopokról, az «oszlo-pok kapujának» hívják az arabok. Bab-el-Hamud.

A kocsisor a Jaffai kapunál állapodott meg. Lehet mondani, hogy ez a város főbejárata. Néma alakok mozdulatlanul üldögéltek árnyában. Odább nyergelt lovak, öszvérek és szamarak, folytonosan készenlétben.

Foltozott kecskebőrből, vizet kínál a szekka, meleg hátáról.

Sok véres alárm emlékét támasztják fel bennem a kőből rakott falak. Clio róttá bele azokba a dárda és a paizs összeroppanását, csapatok meg-ölését, a vér forrásainak felfakadását. Szívem nagyot dobban.

Közben mereszti az óriás szemét Jeremiás barlangja, melynek sírűregében Júdának félelem-gerjesztő nagy prófétája nyugszik.

Az aggságtól szürkülő jeruzsálemi falak alatt, történelmi talajon állok. Azon a földdarabon állok ólomlábon, a melyen a föld minden népe harcolt, előbb nyíl- és kopjavassal, azután pedig, hogy Amiens Péter remete, a lelkeknek nagy háborúját támasztva, ide terelte egész Európa figyelmét, a kereszties hősök fegyverét, és a mióta a nyugati kereszténység feljajdulására Godefroy de Bouillon, a harci kürt megszólaltatásával, szívének, lelkének az őseréjével, erre vezette a hősi seregét és tevék a borostyánnal homlokon övezett keresztiesek,

egymást követő nagy eseményekkel, Jeruzsálemet másodszor is nagygyá.

Mennnyi, de mennyi vér tapadt ezekhez a beszédes kövekhez, barnáló falakhoz, a melyek körül vértől iszamossá sokszor vált a föld.

Most a historia kibékítő világában nézzük a multat. A hősök toppanásai, nem dobbantják már a földet.

A nap izzó, vörös koronája, már reggel forrón gyujtott és izzasztott. Gyorsan fütötte át a levegőt. Mozdulatlanságában a tiszta kék égbolt magasából lövelt sugarakra kiengedtek meggémbereedett tagjaink, de fájdtotta fejét sok.

A ragyás földön elfáradtam. Megrogyott a tér-dem. Dőlöngtek meglassult lépteim. A mellemet szorulni éreztem. Elernyedtek az idegeim, örülök mégis, hogy nem a füstöt okádó, zakatoló kocsisoron robo-gva, hanem kocsin, lovon jöttem ide.

Igaz hogy vasúton nem láttam volna azt a sok kolduló dervist sárga süveggel, uralkodó piszok színben. De az is igaz, hogy a vasúton robo-gva, a gyorsaság sokat kapott volna el a szemem elől azokból, a miket így láttam s nem is fakadt volna lelkemben annyi magasztos érzemény, mint így, a hosszan tartó kocsitűt alatt. Az emberiségnek

úgy is új betegsége van a pillanatokra való pontosságban.

És a helyett, hogy lábam térdben összeroppanva, ámolyogva eldőltém volna kimerülten, szemet se hunyva egész éjjel, az egész éjjel tartott utazás gyötrelmeitől, dermedtségéből a napon felengedve, úgy éreztem magamat a reggeli friss szellőre, a Szentváros legáhítottabb megpillantásakor, mintha a földi kötelékek leoldódnának rólam, mintha megtört volna az álomosság és valamely jótékony álmom után, testben, lélekben felfrissülten ébrednék. Meg is álltam emberül az esteig.

Átéreztem én is Jeruzsálem látásának ama csodás hatását, melyet a zarándokok, az egyszerűek úgy, mint a fényes nevek viselői, magasztalva beszélnek el és a melyet az utazók ékesen ír-nak le.

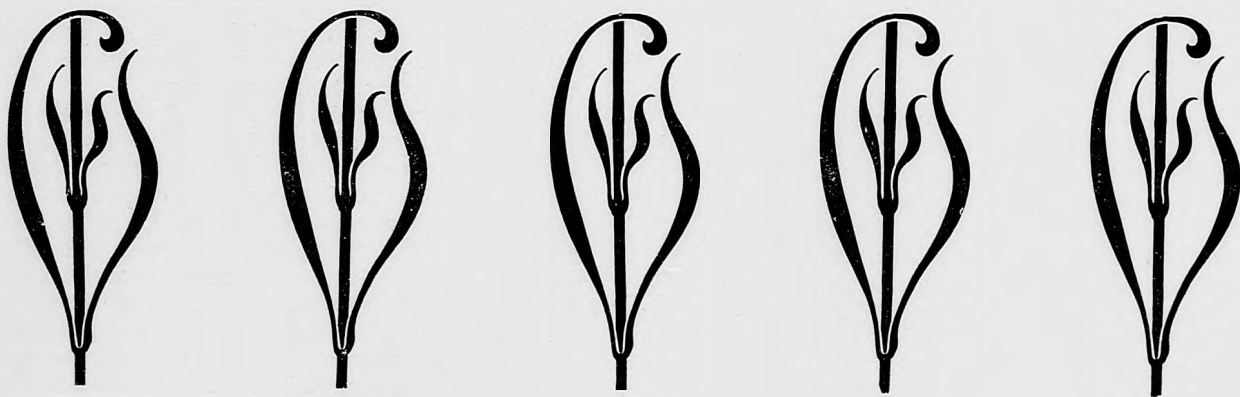
Szivem elfogódik. Lelkem felolvad.

A benyomások alól nem szabadultam. Az első-leges hatástól meg voltam ittasodva.

Az emberiség történetének a legfényesebb határ-kövéhez jutottam.

Fölidézte lelkem a hősöket. Hallottam a nagy lellek szárnyának a suhogását.

Vértesi Károly.

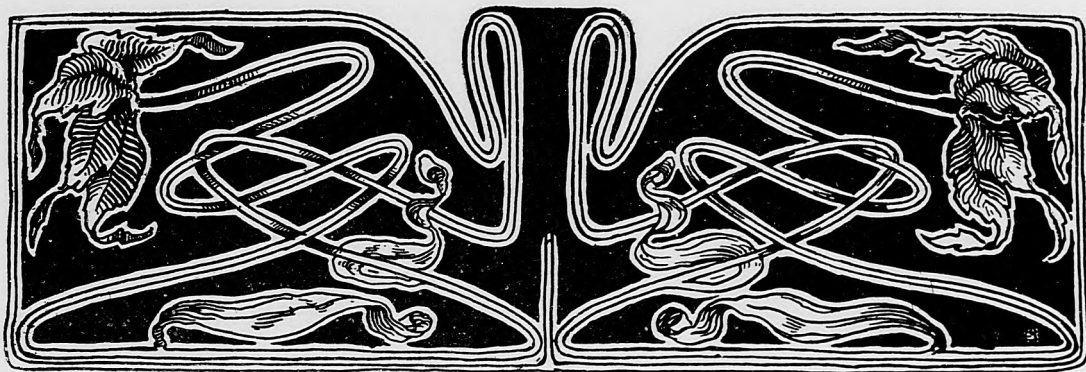

BECK ≡
RAFAEL
Tanulmány

A BOLOND TANÁCSA * KÉP AZ INKVIZICIÓ IDEJÉBŐL
 ≡ ≡ ≡ ≡ IRTA JOHANI AHO ≡ ≡ ≡ ≡

144

A kis város piacán a városháza és a domb között különféle kínzó eszköz van elhalmozva: nyújtópadok, hüvelykcsorítók, körmöhúzó, kínzó székek, izzó csiptető vasak... A tér közepén már elkészült a máglya, mely az eretnekre vár, ha ez nem ismerné be eltévelygését, nem tagadná meg tévtanait s nem alázná meg magát az egyedül üdvöztető egyház színe előtt.

Létrára akasztják s lábára ólyomsúlyokat aggatnak. S ő mégis azt kiáltja: «Nem ismerek be semmit... Nem tagadok meg semmit... Nem alázodom meg!»

Elvezetik a kínpadra, de ellenmondása egyre cseng kínzóinak fülébe, s odazúg a nép közé, mely a piacon és utcákon, a tetőkön és ablakokban összegyülemlott.

Izzó fogókkal csipkedik, leperzselődik a bőre. Mindhiába, nem ismer be semmit, nem tagad meg semmit, nem alázódik meg.

A kardinális főinkvizitor, ki Rómából jött, hogy a pápa parancsára elfojtsa az eretnokséget, nem tudja, mi tévő legyen ezzel a makacs emberrel. Jobban szeretné, ha ez beismerne, letagadna, önszántából megalázkodnék. Az autodafé csak végső

eszköz s az egyháznak legfelsőbb köreiből már nem látják szívesen.

A városháza erkélyére, hol piros palástjába burkolva elhelyezkedett, felhívja a bakót, s reá parancsol, hogy igérjen örök bocsánatot a vádlottnak, egész nemének, városa apraja-nagyjának, ha megalázkodik. De a megkínzott ember megvetéssel utasítja vissza rábeszélőit.

Ekkor vége szakad a főinkvizitor türelmének, csak úgy tajtékzik a dühtől s a hóhér leüti az eretnek balkezét. De az eretnek a jobbát is odanyújtja: «Ezt is üsd le!» Minél nagyobbak lesznek szenvedései, s erősebbek fájdalmai, annál hangosabban hallatja szavát, annál messzebb hallatszik kiáltása. Hallani lehet azt a piacon, az utcák szélén; áttör a falakon a házakba s még kívül, a város kapui előtt is felzúg kiáltása.

A bíbornok homlokára kiül a verejték. Hisz az a megbízása, hogy megtagadás, beismerés, megalázkodás hírért vigye Rómába. Így pedig kegyvesztett lesz a szent atyánál és a bíbornokok kollegiumánál.

«Mi az, mi ezzel az emberfeletti erővel ruházta fel?» kérdi magában, s kérdi környezetét. De

senki sem tudja magyarázatát adni. Mert hisz máskor rendesen megalázkodtak a megkínzottak.

Ekkor előlép az udvari bolond, kit mindig magával visz útaira ő eminenciája, s engedelmet kér, hogy szólhasson.

– Beszélj, – mondja a főinkvizitor.

– Zárd el a száját! – tanácsolja a bolond, a kiáltás enyhíti fájdalmát, de kettőzött lesz az, ha nem tudja kikiabálni a világba.

– Bolondnak a tanácsa ez, – mondja a főinkvizitor, – hogyan ismerje be eltévelygését, s tagadja meg tanait, ha lezárjuk a száját?

– Azt, ki hallgat, beleegyezőnek tekintik.

– Te bölcs bolond! Te ravasz fickó! kiált örömmel az inkvizitor. S azonnal megparancsolja a hóhérnak, hogy a bolond tanácsa szerint cselekedjék. Begyömösözik a vádlott száját. S midőn lábán az ólomsúlyokkal felakasztják a létrára, hallgat. S midőn a kínpadra hurcolják, hallgat, s midőn izzó fogókkal csipkedik, hallgat.

De midőn a nép nem hallja már kiáltását, maga kezd kiabálni. A piacról és az utcákról, a tetőkről s az ablakokból egyetlen hatalmas kiáltás zúg át a városra: «Ne tagadj meg semmit! Ne ismerj be semmit! Ne alázkodjál meg!»

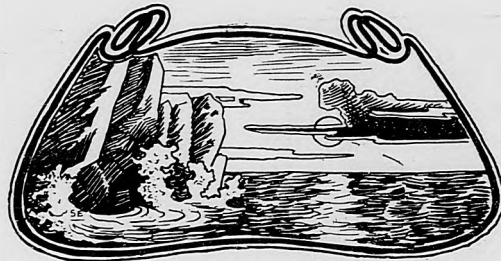
S ő nem alázkodott meg. S ha nem is tudott már maga kiabálni, mégis megenyhültek kínjai s bátorságot öntött lelkébe a mások kiáltása. S kintartott, míg kínzói kezében kiszenvedett.

De ekkor a piacról és az utcákról, a tetőkről és az ablakokból egy új kiáltás hallatszott: «Nem tagadott meg semmit! Nem ismert be semmit! Nem alázkodott meg!»

A főinkvizitor dühöngött, s a haját tépte.

De a bolond ravaszul hunyorgott. Tanácsa egy egész népnek adta meg a hangját, midőn egyre rákényszerítették a hallgatást.

Ford. Fridrik.

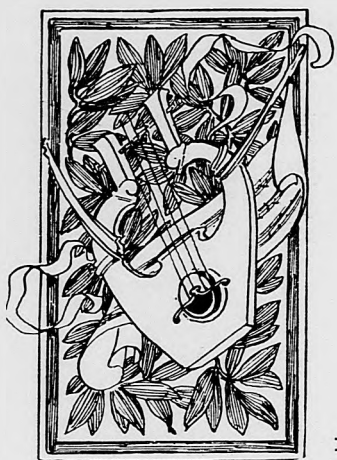
ELHAGYATVA

Akácfaövezte, kis falusi házban
Él egy szőke asszony tenger-boldogságban.
Soha nincs bánata. Kék az ég felette,
Hej pedig szeretett valakit titokban.
Szerette . . . feledte . . .

Él a nagy városban egy poéta-féle
Az a szőke asszony volt minden reménye,
A mióta ő is örökre elhagyta,
Nem él csak vergődik, széttépett álmait
Temeti . . . siratja . . .

PALLAY TIBOR

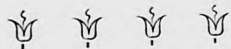
SZINHÁZ

= BUDAI SZINKÖR

VENDÉGJÁRÁS. Erdélyi Marietta jubileuma. *Vizváriék. Bojár Teruska.* A multkori vendégszereplésnek méltó folytatását képezi a legutolsó hét díszes vendégszereplése, mely szokatlan közönséget csalt az aréna, dacára, hogy az óriási kánikula ezerfejtű szörnyetegei mindennűnen megfenyegették az embereket. Utóvégre a művészet iránti lelkesedésnek is van határa. A rekkenő hőség nyomasztólag hat az idegekre; egész testünkben szokatlan zsidbadságot, fáradságot érzünk, melynek csökkentésére hiába keressük föl a színházat. Az ott uralkodó jókedv, pajkosság, szeretetreméltóság nemcsak hogy le nem hűti kellemetlen melegségünket, de tapsokra ragad, lelkesedésre kész s ezzel még csak fokozódik a nyári zsidbadságunk. Hogy a közönség azonban az ilyen *meleg* előítéleteken túl teszi magát, bizonyítja, hogy a Horváth-kerti aréna minden tekintetben ébren tudja tartani a közönség érdeklődését, sőt azt kellő mértékben fokozza is. A vendégszereplést Erdélyi Marietta nyitotta meg, huszonöt éves jubileumát ülve. A publikum már napokkal az előadás előtt tudta, hogy Erdélyi jubileuma olyan kaviár, mint a minőt még télen is, a szezon kellő közepén is alig élvezünk. Lumpácius Vagabundus került színre ünnepi darabul s a második felvonás hangversenyében nem kisebb kapacitások működtek közre, mint Hegyessy Mari, Kápolnai Irén, Sugár Aranka, maga Erdélyi Marietta, Gyöngyi Izsó, a jókedvű Számi s végül Küry Klára. Az az pardon, Küry csak megígérte közreműködését s mi se természetesebb, hogy ez a kitűnő, szellemes és fölötté kedves, de épp olyan mértékben ideges, akaratos szubrette lemondta szereplését egy órával az előadás megkezdése előtt. Nem tudom, de azt hiszem, hogy az a hatalmas publikum, mely Erdélyi jubileumára neki bátorodva az óriási kánikulának, s testi és lelki megnyugvásban elfoglalta a piros átvonató padokat —

tulajdonképpen Küry Klára kedvéért volt kész a természet forró ölekezésében gyönyörködni az ő Istenadta művészetében. Ilyen rendkívüli becsülést és nagyratartást nem szabad azzal jutalmazni, hogy az utolsó pillanatban beteget jelentsenek a direktornak, ki leginkább benne bízott a sikerért. Az ilyen id geskedések és különkedések bizonyára rossz hatással vannak a publikumra, a mely gyorsan kész a bosszúra. Egyébiránt Küry hiányát ki se vette észre — legalább azt bizonyította a páratlan lelkesedés, jókedv, és kacagás, mely aznap végigvonult az egész publikumon. Erdélyi jubileuma felette sikerült. A hangversenyen közreműködött vendégek közül Hegyessy Marinak, Kápolnai Irénnek és Gyöngyi Száminak volt legnagyobb sikerük. Sok tapsot, inkább a szíves fellépésért, kapott maga a jubiláns, Erdélyi Marietta is, a ki néhány régi magyar népdalt énekelt el szépen, meghatóan. — A második vendégszereplés Sudermann egy igen tanulságos, modern darabját, a Pillangócsatát vonultatta be az aréna falai közé. Az öreg Wenkelheimet a szintén megöregedett Vizváry játszotta, játszotta azzal a művészettel, a melyet benne mindenkor esodáltunk. A vén kapzsi, zsigori üzletembert számtalan, jellemző vonással karakterizálta s azon volt, hogy megmutassa a jó budaiaknak, hogy mit produkál a pesti múzsa. Minden jelenete után felzúgott a taps, a mely azonban bizonyára nem hatott rá olyan mélyen és közvetlenül, mint azok a tapsok, a melyeket leánya, Vizváry Mariska kapott, ki szintén közreműködött a darabban. Szép este volt. A közönség is szép számmal gyülekezett össze, hogy kivált Vizváry Mariska tehetségével, tudásával megömerkedjék. Nos, merjük állítani, hogy Vizváry Mariska, ha még nincs is teljesen kifejlődve s hiányzik belőle az a közvetlen életmegfigyelés, mely a modern darabokban eleve is elengedhetetlen, hogy az illető alakot helyesen beállíthassuk a darab keretébe, mindenesetre figyelemreméltó talentum. A heves jeleneteknél hiányzik nála még az erő, az invenció. De pótolja e hiányokat szerepének biztossága, a szinpad rutin, eszegezésének, előadásmódjának jól ható egyszerűsége. Mégis a Francillon szerepe még nagyon erős neki. Márkus fenomén alakítása mindenkor utat fog törni hozzánk, s ilyenkor lehetetlen, hogy szembe ne ötljenek azok a hibák, az a szegénység, a melylyel más művész ezt a szerepet felruházta. Vizváry Mariska azonban mindenesetre figyelemreméltó alakítást nyújtott, a mely után bátran remélhetjük, hogy idővel az elsők sorába küzd fel magát s szüleivel egyenrangúvá válik. — E vendégszereplések még nem merítették ki egészen a heti műsort. Víggal, jókedvűvel kezdték — operettel is kellett befejezni. Márkus József, a kitűnő s szakértelmű színházembernek Kukta kisasszony című énekes darabját adták, mely annak idején a Népszínháznak is rendes műsordarabja volt s benne a hozzánk hűtelen lett Náday Ilonka s Szirmay arattak nagy sikereket.

Nagyon helyes gondolat volt, hogy Makó ezt a darabot előadta — Bojár Teruskával. Ez a fiatal színész, a ki még télen a Vigadó parkettjén aratta dicsőségét, nem elégedett meg az élet gyönyöreivel, de azokat a színpadon is kereste s a Népszínház megnyitotta előtte kapuit. Mivé lett itt? Nem kell mást említenünk, mint hogy a színházi falragasz éppen úgy hirdette az ő bucsúfelleptét, mint akár Hegyiét, vagy éppen Küryét. Ez a körülmény a szubrette primadonnaság legkifejezőbb szignaturája. Mi, a saját részünkről még ugyan nem tartjuk a bájos Teruskát olyan kvalitású művésznőnek, hogy egy gyékényen nyugodjék Hegyivel és Küryvel — de érdemesnek tartjuk őt arra, hogy ambícióját követve, olyan szerepekben igyekezzék talentumát megerősíteni, a melyeket a Népszínházban nem játszhatott el. Vannak egyesek, a kik azt állítják, hogy a Budai szinkör nem arra való, hogy az ilyen fiatal tehetségeknek megnyissa kapuit s ezzel színi tanodává alacsonyodjék. Engedelmet kérek. A Budai szinkörnek is először az föltétele, hogy a közönségnek művészi élvezetet nyújtson. Már pedig, ha olyan színésznőt, mint a milyen Bojár Teruska, léptet fel, hogy megpróbálkozzék első rendű szereppel — ezzel már csak azért is élvezetet nyer a publikum, mert fel van keltve a kíváncsisága: vajjon Bojár hogy játssza Küry szerepét? És aztán hol próbálkozzék meg egy fiatal tehetség nagyobb vállalkozással, ha nem egy nyári színházban? A téliek nagyon mostohák a fiatal talentumokkal szemben. Nem juttatják komolyabb, ambíciójukhoz mért nagyobb, értékesebb szerepekhez. Innen származik aztán az a sajnálatraméltó körülmény, hogy évtizedek is elmulhatnak s az a színész, vagy színésznő, ki még fiatal korában harmad-, legjobb esetben másodrangú szerepeket adott, még vénségére, nyugdíjazása előtt is harmad-, másodrangú szerepeket ad. — Vagy tán a vidékre menjenek azok, kiknek a saját színházuk nem ad megfelelő terrenumot? Igaz: ez volna az egyedüli reális bázis. De ha meggondoljuk, hogy az, a mi messze innen, a centrumtól történik a művészi, kivált a színházi életben — az a főváros illetékes köreire nézve nincs. Meghalt. És azért válaszsák szívesebben a budai arénát, a mely felette komoly jellegű s épen komolyságáért hathatós pozíciót vívott ki. Igenis mi méltányolni tudjuk a Bojár Teruskák ambícióját és aspirációit s azért szívből jövően tapsoltunk is neki mindannyiszor, a hányszor erre diszkrét s mégis pajkos játékával rászolgált. Minden dalát többször meg kellett ismételnie s azok a virágcsokrok, melyeket az első felvonásban kapott, beszéljenek neki illataik között arról a boldogságról, mely akkor fogja őt környezni, ha eléri azt, hogy első primadonnának tekintsük.

MOZAIK

Nyári kadenciák

Még egyre küzdenek a búrok
S nem érdekel már Afrika;
Nem érdekelnek ah, a zsúrok,
Sem az Etel, sem a Rika —
Van már, a mi a napirendre
Téríté a búrok honát;
Van, a mi szörnyű port keverve,
Hangozik völgyön, síkon át;
Hogy China titkon lopva lázad;
És bármikép is magyarázzad...
Csúrd bár s esavard, de annyi szent:
Megöltek ott sok idegent!
S ezt megtorolni tigrismódra,
Siet Európa sebtiben
S a nemzetek közös hajója
Pihen Port-Arthur öbliben
És vén Pekingre les a német,
Az orosz is prédára vár;
Japán is érzi, hogy megérett
S tudja, mit ér e kaviár...
Egyik se lesz nagyon goromba
S ha száll a légben fenn a bomba,
Ez tőlük mind csak tisztelet...
No, szervusz China, ég veled!
De mindez hitvány cselvetésen
Alapszik immár egyedül;
Mert bár sok nemzet áll ma résen
És mindenik jól hegedül:
Kihallatszik a muszkanóta,
A mely hideg s olyan fagyos...
S a muszka tudja évek óta,
Hogy China nagyon takaros!
A Balkán az beteg leányka,
De Chinát, azt biz megkívánta
És majd megmondja az idő,
Mikor leszen az esküvő...

—us.

SIPIDO. Sipidot fölmentették. A velszi herceg ellen megkísérlett merénylet megtorolatlanul fog maradni és az a verdíkt, a mely kimondja, hogy Sipido nem büntethető tettéért, világraszóló diádala egy új társadalom híveinek. A brüsszeli esküdtek

nem tagadhatták el, hogy az a fickó, a ki akár a velszi hercegre akár más emberre fegyvert fog, *bűnös*, de egyhangulag konstatálták, hogy Sipidó nem tudta megítélni tettének következményeit és ezért társaival együtt fel kellett őt menteni.

Azt hiszem, hogy ezt a fickót, ha egy egyszerű polgárembert vesz célba pisztolyával, menthetetlenül becsukják; de egy trónörökös elleni merényletnél a büntető jog helyébe a társadalom érzelmei lépnek.

A brüsszeli verdikt körülbelül ilyen formán szól: Sipidó nagy csirkefogó, képes is volna valamely gaztett, akár egy közönséges polgári gyilkosság elkövetésére; de arra, hogy ő józan fővel, ép elmével és előzetes megfontolással kövessen el olyan nagy bűnt, a mint a milyen ez a merénylet volt, olyan bűnt, a melyet csak nemrég még keréketöréssel, nyárshahuzással, felnégyeltetéssel büntettek, — nem, ilyen nagystílusú gonoszságra egy Sipidó szántszándékkal nem vetemedhetik és ha már vetemedett, bizonyára nem is sejtette, hogy ő a közönséges gyilkosságnál sokkal nagyobb büntetést akart elkövetni: ő tehát nem tudta megítélni tettének következményeit és ezért fel kellett őt menteni.

Ez volt az a forma, melylyel a brüsszeli polgárok kifejezést adhattak benső érzelmeiknek, mert valószínű, hogy azok az emberek nem Sipidó bőrét akarták minden áron megmenteni. A brüsszeli társadalom alighanem bántani akarta az angol trónörökösöt és talán — ki tudja? — talán kedveskedni akart evvel annak a szerencsétlen bűr nemzetnek is.

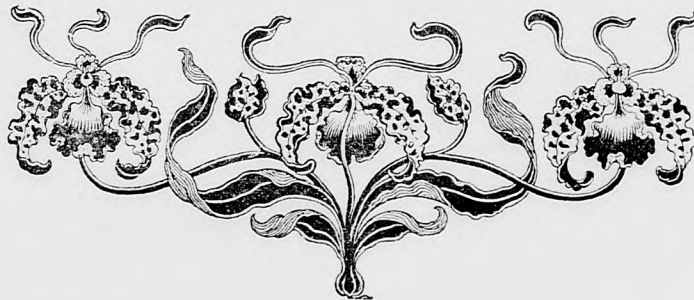
Innen, a távolból nem lehet olyan pontosan megállapítani, mik voltak az okok, a melyek annak a tízenkét polgárnak a a felmentő verdiktet diktálták, de az észrevehető, hogy Brüsszelben nem akartak szigorú ítélettel kedveskedni a velszi hercegnek. Nem tudom, vajjon a verdikt a herceg *nemzetsége* vagy az *állása* ellen irányul-e; de annyi bizonyos, hogy a népbírák a karmaikat akarták mutogatni. És a magasan fölöttük lebegő herceg nem fordíthatja el tekintetét; észre kell vennie a polgárok hosszúra nőtt maeszkarmait, a melylyel megcsipkedhetik társadalmuk ellenségeit.

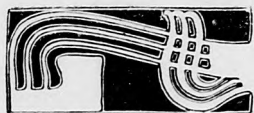
A polgárság itélkezett és Sipidót felmentette. A polgárok, úgylátszik, kezdenek hatalomra jutni! Egy új társadalom halvány körvonalai kezdenek kibontakozni a messze jövőből.

—II—

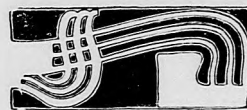
IRODALOM

A «MAGYAR KÖNYVTÁR»-ból, a Lampel-cég e kitünő vállalatából, most jelentek meg a júniusi füzetek, melyek ismét értékes anyaggal gyarapítják a gyűjteményt. Eredeti munka négy van közöttük, fordítás egy. Amazok közt első helyen áll *Jókai Mór* egy füzete, melyben a nagy költő kisebb alkalmi beszédeinek egy része van összegyűjtve. Kitünő gondolat volt, e még eddig sehol össze nem gyűjtött munkákat, az alkalmi szónoklati művészet remekeit, ilyképen általánosan hozzáférhetőkké tenni. A szükséges jegyzetekkel Szinnyei Ferenc látta el a füzetet. *Kenedi Géza* a másik füzet, mely «Három Elbeszélés» címet visel. Mindháromban egyaránt csillognak a kiváló publicista és szépirodalom-álművész elismert erényei: a nemes, egyszerű stílus és a mély erkölcsű világnézet. Egy másik füzet id. *Ábrányi Kornél*-től való, a magyar zeneirodalom e kiváló művelőjéről, ki «Jellemképek a magyar zene világából» címmel igen becses dolgozatokat közöl Liszt Ferencről, Erkel Ferencről, Reményi Edéről, Mosonyi Mihályról, Volkmann Róbertől, a kuruc-dalokról és a régi magyar cigányprimásokról és cigányzeneszerzőkről. A tárgyalt zeneszerzők arcképe is megvan e műben. A 177.—78. sz. kettős füze ta sakkjáték barátainak van szánva; *Maróczy Géza*-nak, a nagy magyar sakk-mesternek közreműködésével írta *Szemere Imre*. A könyv a sakk-játék szabályait bőven és kimerítően közli, példatára is nagyon gazdag; a mester-játszmák közt számos nevezetes magyar parthie is van ismertetve. A 179.—80. sz. folytatja a «M. K. Shakspeare-jét, még pedig a Petőfi fordította Coriolanussal, melyet Radó Antal látott el bevezetéssel és mintegy 450, mindenre kiterjedő magyarázó jegyzettel. A «M. K.» egy-egy számának ára 30 fillér; az eddig megjelent számok jegyzékét ingyen küldi meg bárkinek a kiadóhivatal. (Wodianer F. és Fiai, Budapest, Andrassy-út 21.)

BEATRIX NÖVÉR * DRÁMA
IRTA MAURICE MAETERLINK

(2. folyt.)

Eglantine nővér. Beatrix nővér, talán nem tudod...
A fejedelemasszony. Eglantine nővér, megtiltom
Önnek, hogy Vele beszéljen

(Ebben a pillanatban megjelenik a káplán papi öltözetében, két nővértől
s kórus gyerekektől vezetve, a templomajtó küszöbén.)

Lelkész. Nővéreim, imádkozzatok érte!...

A fejedelemasszony (térdre borulva). Atyám, Ön
tudja...

Lelkész (kemény hangon). Beatrix nővér!

A szent Szűz (mozdulatlanul áll).

Lelkész (fenyegető hangon). Beatrix nővér!

A szent Szűz (mozdulatlanul áll).

Lelkész (félelmes hangon). Beatrix nővér! Az élő Isten
nevében, kinek haragja zúg e falak körül, utoljára szólítalak
neveden...

A fejedelemasszony. Nem hallja...

Regina nővér. Nem akarja hallani!...

Balbine nővér (reménytelenül). Óh, átok! Átok
reánk!...

Gizela nővér. Atyám, imádkozzék érettünk! Könyö-
rülj rajtunk!

Lelkész. Nincs semmi kétség! Benne fölismerem a
setétség fejedelmének setét akaratosságát.

A fejedelemasszony. Nővéreim, átszolgáltatam
nektek őt. Az emberi belátásnak nincs ahhoz joga, hogy az
örök szerelemnek útját állja. Fogjátok meg, nővéreim, fog-
játok meg! Hurcoljátok a bűnös teremtést a szent oltárok
elé, s annak képében, a kit az angyalok szolgálnak, tépjétek
le a templomgyalázóról a ruhát és a kincseket; kapcsol-
játok le öveiteket; forgassátok ostoraitokat; vegyétek le az
oszlopokról a kötelességtudás nehéz szíjjait s a nehéz
vezeklés vesszejét. Előre! Előre, nővéreim! Karotok ne
ismerjen könyörületet, kezetek ne ismerjen kegyelmet. A
kegyeletesség az, a mi felfegyverzi s a szerelem pedig meg-
áldja!

(Az apácák megragadják a szent Szűzet, a ki közöttük közömbösen,
részvétlenül s engedelmesen előre törtet. Mind, Eglantine apáca kivételé-
vel, lekapcsolják derekukról a kettős csomóval ellátott kötelet s betödu-
lnak a kápolnába, melynek ajtaja bezárul utánuk, mialatt a lelkész, ki ma-
gára marad, a számoly előtt földre borul. Egy jó darabig csönd uralkodik.
Majd hirtelen egy szeretetteljes ének zsong be a zárt templomajtón. A
szent Szűz dala ez, az *Ave Maria Stella*, mintha a távolból angyalok
énekelnék. A dal mind tisztábban hallatszik; nagyobb lendületet vesz, s

mindjobban elterjed, mintha egy megszámlálhatatlan tömeg egyre átszel-
leműttebb és túlvilágiasabban dalolna. Ugyanakkor nagy láрма támad a
kápolnában, mintha székeket dobálnának, leesnének a gyertyatartók;
közbe zavart hangok. Az ajtó szárnyai hevesen kitérülnek, s a kápolna hajója
látszik; csillog a lángoktól s egy különös fénytől, mely ide s tova lebeg s
keresztezi egymást. Fölfeletti csillogása mellett elhalványulnak a nap su-
garai, melyek kívülről a folyosóra esnek. Örömittas Halleluja és Hozsanna
hallatszik mindenünnen. Az apácák határtalan meghatottság, égies örömök
és kábultság között megjelennek; vakító fénycsokrokat lengetnek, míg
őket csodavirágok borítják, a mi még fokozza meghatottságukat. Tetőtől
talpig virágszalagok húzódnak rajtuk végig, s feltartják lépteiket. A virág-
záportól, mely szüntelenül aláhull az ívek közül, megvakítva, elzárják a tolon-
gásban a szűk ajtót, s a csodavirágokkal tele hintett lépcsőkön lerohan-
nak s minden léptüknél megfosztják leveleiktől a virágszárakat, melyek
kezeikben újra kihajtanak. A legelül levők közbefogják az öreg lelkészt,
ki most újra fölemelkedett, mialatt a betöduzők az élő virágok sokassága-
ban, mely az előcsarnok lépcsőjéig terjed, szintén előre nyomulnak.)

Az apácák (rendetlenül kiözönlenek a kápolnából, megtöltve a
folyosót; énekelnek s átkarolják egymást a virágkarmantyúkkal). Csoda!
Csoda! Csoda! Óh, Atyám, Atyám! Hozsanna! Hozsanna!
— Az Úr velünk van! Atyám, szemeim megvakultak! Meg-
nyílt az ég. — Az angyalok leereszkednek hozzánk, a virá-
gok üldözőbe vettek! — Hozsanna! Hozsanna! — Beatrix
nővér szent! — Huzzátok, huzzátok a harangokat, míg el-
szakadnak a kötelek. — Beatrix nővér szent! Beatrix nővér
szent!

Regina nővér. Mikor meg akartam fogni szent ru-
házatát...

Eglantine nővér (testén ragyogóbb virágok vannak, mint
a többiekén). A lángok kitértek s a sugarak beszélni kezdtek...

Clementine nővér. Az oltár angyalai feléje fordí-
tották arcukat...

Gizela nővér. A szentek összekulcsolták kezeiket s
föleje hajoltak...

Eglantine nővér. Az oszlopok szobrai térdre bo-
rultak...

Felicitas nővér. Az arkangyalok daloltak s kibon-
tották szárnyaikat...

Clementine nővér. S kezeinkből kifakadtak az ég
virágai...

Felicitas nővér. Karjaim, melyekkel megütöttem,
fényt árasztottak reá...

Gizela nővér (nehéz rózsaszalagokat lebegtetve). Élő rózsák
kiszabadították kötelékeiből...

Balbíne nővér (gazdag liliomsokrokat lengetve). Csodás liliomok nőttek ki a korbácsokból . . .

Felicitás nővér (világos pálmákat lebegtetve . . .). Hosszú, arany pálmák lángoltak a szíjjakon . . .

A fejedele masszony (leborulva a lelkesz előtt). Atyám, vétkeztem! Beatrix nővér szent! . . .

A lelkesz (szintén letérdel). Leányaim, én is vétkeztem! Az Úr utai beláthatatlanok . . . (Ebben a percben kopogás hallatszik a kolostor ajtaján. A szent Szűz megjelenik a kápolna küszöbén. Megint halandóhoz hasonlít, s szorosan be van az apáca-köpenybe burkolva és a fátyolba. Lejő a lépcsőkön s lehajtott fővel, s összetett kezekkel áthatol a virágokon a térdreboruló apácák között, kik csakhamar újra fölkelnek, míg a szent Szűz, mintha mi se történt volna, megint elvégzi kegyeletes teendőit. Kinyitja a főkaput, a melyen át három koldús, három szegény és három aggastyán, fáradtan belépnek; a szent Szűz előttük mélyen meghajtja magát; egy háromlábú bronzállványról, mely a közelébe áll, egy kannát és egy ezüst tálcát vesz s némán hinti a jövevények poros fejére a vizet.)

A függöny lassan le.

HARMADIK FELVONÁS.

Ugyanaz a szín. A szent Szűz szobra megint a postamentumon áll, úgy, mint az első felvonásban; Beatrix nővér köpenyeg, fátyola s kulcsosomója megint ott lóg a kerítésen. A kápolna ajtaja nyitva áll; az oltár gyertyái égnek; ég a lámpa is a szobor előtt s a kosár tele van a szegényeknek szánt ruházatokkal; szóval, minden úgy van, a mint volt akkor, mikor az apáca Bellidor herceggel megszökött. A főbejárat zárva van. Téli napszürkület. A reggeli misét jelző utóharangütések éppen most enyésznek el s bár ki se harangoz, mégis látni a kötelet, a mint a kápolna előtti teremben föl s alá lebeg. A harangozás után — rövid szünet. Csönd. Majd a zárdakapun háromszori halk kopogás hallatszik. A harmadik kopogásra: kitáruznak maguktól az ajtó szárnyai a hóborította vidék felé, a mely el van hagyatva, és ki van pusztítva. A hó hullásban, mely a küszöbig ér, elsóványodva, s csaknem felismerhetetlenül megjelenik, roskadozó léptekkel Beatrix nővér, rongyokba öltözve. Megöszült haja vadul lebeg a fájdalomtól gyötört, halavány arcára. Fénytelen szemeiben a haldoklók és kétségbeesők üveges, a semmiségbe meredő pillantása tükröződik. A tágra nyílt ajtó előtt egy pillanatra megáll; majd hogy kit se lát, tapogatózva, ingadozón s az ajtószárnyon támaszt keresve — előbbre jön s egy soká gyötört állat utálatával nyugtalanul néz a folyosó félhomályába. Miután a folyosót üresen találja, néhány lépéssel előbbre tör. Mikor megpillantja a szent Szűz képét, felkiált; hangja fáradt és hiú remény után a megváltásra való hittől reszket. A szobor felé siet; térdre borul s félig elájultan rogy a padlóra.

Beatrix. Szent Szűz, itt vagyok! Ne űzz el, hisz nincs már semmim se a földön. Mindig reméltem, hogy visszalátlak, és most későn érkezem haza: beesnek szemeim, nem látom mosolyodat; s összeesnek a kezeim, ha hozzád felemelem. Nem tudok már imádkozni, sem beszélni, s olyan sok könnyet ontottam, hogy a sírásra elvesztettem a bátorságot. Én vagyok a szegény Beatrix. Bocsáss meg, ha olyan nevet veszek ajkamra, a melyet más ki nem ejt. Hisz úgy se fogadnál leányodul. Nézz csak, mire juttatott a szerelem és a bűn és mind az, a mit az emberek boldogságnak neveznek. Huszonöt év mult el, mióta Téged elhagytalak; s ha Isten előtt nem kedves, hogy az emberek boldogok legyenek, úgy tudom, nem sujtja le reám haragját, mert én nem voltam boldog sohasem. Ma visszatérek. Nem kívánok már semmit. Űtött az óráim, s nincs meg többé a bátorságom, hogy valamit elfogadjak. Eljöttem, hogy itt meghaljak, ebben a szent házban, ha nővéreim megengedik, hogy odaboruljak, a hová borulok. Óh bizonyosan mindent megtudtak. Lenn, a városban olyan volt a felháborodás esetenem, hogy bizonyosan tudomásukra jutott a dolog. De ők keveset tudnak, és Te mindent tudsz! És Te sem fogsz arról sohase meggyőződni, milyen sok gonoszságra engedtek vetemedni, s mennyi rosszat követtek el rajtam! Meg fogom nekik győnni a szerelem minden szenvedéseit . . . (Körülnéz.) De mért vagyok itt egyedül? A ház elhagyatott, mintha bűneim kiirtották volna! Kie a helyem a szent oltárok előtt s vajjon ki őrzi a küszöböt, melyet bemocsokoltak lépteim? . . . A lámpa ég, mint egykoron. — A gyertyák ott csillognak az oltárokon. A reggeli misét rég jelezte a harang. És föl-ébred a nap — s még se jelenik meg senkise . . . (Észreveszi a kerítésen a köpenyegét és a fátyolt.) Mi az? (Kissé fölegyenesedik, térdén előbbre csúszik s megtapogatja a ruhadarabokat.) Szegény kezeim olyan közel vannak a halálhoz, hogy azt se tudják, vajjon földi dolgokat érintenek-e, vagy túlvilágiakat! Nem a köpenyeg ez, melyet hátrahagytam huszonöt évvel ezelőtt? (A rácsról leveszi a köpenyegét s gépiesen magára ölti.) Egészen a régi még. Csak egy kissé hosszúnak tetszik. Annak idején egészen jól állt rajtam, akkor, midőn még egyenesen járhattam s boldog voltam. (Leveszi a rácsról a fátyolt.) És itt a hosszú lepel, mely halálomban eltakar majd. Bocsáss meg, szent Szűz, ha ez szentségtörés. Fázom és meztelen vagyok. Szánalmas ruhám nem fedi többé testemet, mely nem tudja már, hova rejtőzzék. Te voltál az, szent Anya, a ki megőrizted számomra a ruhát s most újra visszaadod, hogy a pokoli lángok, melyek rám lesengenek, mikor a borzasztó óra jön, kissé elkerüljenek s ne legyenek hozzám olyan kegyetlenek.

(Folyt. köv.)